Mikszáth Kálmán (1847-1910)

Bevezetés:

19. századi prózaíró, újságíró. Fő műfajai a regény, novella, tárca, karcolat. A magyar realista próza kiemelkedő alakja.

Tárgyalás:

Élete:

- Szklabonyán született (a mai Szlovákia területén)
- jogi tanulmányokat folytatott, majd jogi pályára lép (ügyvédgyakornok), később elkezd publikálni különböző lapokban (pl.: a Szegedi Naplóba is ír).
- feleségül veszi Mauks Ilonát, majd elválnak, mert anyagi gondjaik adódnak, később újra összeházasodnak (3 fiuk születik)

1881: A tót atyafiak (novelláskötet)

1882: A jó palócok (novelláskötet)

A két novelláskötettel országos hírnevet szerez. (Petőfi Társaság, Kisfaludy Társaság, MTA tagja lesz)

A novellákon kívül számos regényt is ír, pl.: Beszterce ostroma, Új Zrínyiász, A Noszty fiú esete Tóth Marival, A fekete város

1910: országjáró körút (40. jubileum) után röviddel meghal.

Novellisztikája:

- realista ábrázolásmód (tükröt tart)
- kedvelt témái: parasztság, dzsentri
- elbeszélői technikája: anekdotikus (rövid, színes kitérés a fő cselekményszálból az adott szereplő jellemzése érdekében), élőbeszédszerű
- időkezelése: újszerű, kihagyások, ugrások láthatók benne pl. A jó palócok novellafüzérben
- szereplői parasztok, akik egyszerű, egyenes naiv, emberek

novella műfaji jellemzői:

- prózai formája van
- kevés helyszínen játszódik: udvar, út (rét)
- kevés szereplője van: Gélyi János, Vér Klára, Csipke Sándor, Vőnekiné
- rövid a terjedelem
- rövid a cselekményidő: néhány óra
- egy szálon fut a cselekmény
- a főszereplő életének fordulópontját/sorsfordulóját mutatja be:
- Gélyi János ráébred arra, hogy a felesége megcsalná/öngyilkos lesz és megöli feleségét és lovait is

Realizmus jellemzői

- Stílusirányzat
- Irodalmi képzőművészet (festészet, szobrászat)
- Cél: reális valósághű ábrázolás
- Valós: helyszínek, szereplők, idő
- Fiktív: történet

- Embertípusokat ábrázol
- Objektív ábrázolásmód
- Környezetrajz lélekrajz
- Műfajai:
    - regény
    - karrierregény, novella
- Képviselői:
    - Balzac
    - Stendhal
    - Gogol
    - Dickens
- Korszakai
    - Klasszikus modernség 1850-1900 (1900-1920 avantgárd)
    - Későmodern 1920-1970
    - Posztmodern 1970-máig
- Pozitivizmus
    - Tudományos gondolkodás
    - Objektivitás
- Megjelenik a pszichológia (Sigmund Freud, Jung -> ego, tudatalatti)8
- Stílusirányzatok

Naturalizmus	Szimbolizmus	Impresszionizmus	Szecesszió
Természet ábrázolás	Jelkép	1. benyomás	Kivonulás, elkülönülés
Tabu témák	Sejtet, sugalmaz	Hangulatlíra	Gyönyörködtetni akar
Prózai (regény novella)	Költészetben jelenik meg	Költészetben festészetben jelenik meg	Iparművészetben jelenik meg

A tót atyafiak (1881)

4 hosszabb novella

szereplői zárt világban élnek (pl.: Az a fekete folt – juhász a legelőn)

Az a fekete folt

A brezinai bacsa, Olej Tamás (juhász) eladja lányát, Anikát a hercegnek a 300 juhért cserébe

A bacsa rágyújtja a juhokra az aklot. A tűz helyén marad a fekete folt, amely az apa lelkiismeretén esett foltot jelképezi

A jó palócok (1882)

15 rövid novella, novellafüzér, hiszen a szereplők több novellában is megjelennek, a helyszín ugyanaz a környék, ugyanaz a 4 falu (Gózon, Bágy, Bodok, Csoltó), Mikszáth gyerekkorának világát idézik

szereplői szomszédos falvak lakói, közösségben élnek, életük hatással van a közösségre, egymásra

A bágyi csoda

- falusi életképet mutat be

cím: hiedelem, babona (majd, ha visszafele folyik a bágyi patak)

névadás: Vér Klára (könnyűvérű, csapodár), Kocsipál Gyuri (fiatal fiú), Pillár Mihályné (férjes asszony), Gélyi János (felnőtt férfi)

- Főszereplő: Vér Klára, aki megcsalja a férjét Gélyi Jánossal (ez a sorsforduló)

Szegény Gélyi János lovai

Lovak: nagyon értékesek, nem eladók

Tüdér, Ráró, Bokros, Villám

értéket képviselnek, tulajdonai Gélyi Jánosnak

Vér Klára: értéket képvisel Gélyi János életében

tulajdona a férjének

címértelmezés:

szegény János: elveszti az értékeit

szegény lovak: ártatlanok és elpusztulnak

szimbólumok:

- rózsa: szerelem, vágy
- kerítőnő: gonosz boszorkány, a rossz elindítója
- lovak: élet, érték
- fehér: szabad (megcsalás, házasságtörés)
- piros: tilos (hűség)

Gélyi János: büszke, hűséges, szerelmes, indulatos, dühös, hirtelen haragú

Bede Anna tartozása

címértelmezés: Bede Anna nem szerepel a műben, a főszereplő Bede Erzsi

műfaja: novella

műfaji sajátosságok:

kevés helyszínen játszódik: bíróság

kevés szereplője van: Bede Erzsi, bírák

prózai formája van

egy szálon fut a cselekmény

rövid ideig tart a cselekmény: 1-2 óra

főszereplő életének fordulópontja: Bede Erzsi, testvére ártatlan

Bede Erzsi:

- naiv
- őszinte
- ártatlan
- babonákkal, hiedelmekkel átitatott környezetben nevelkedett
- becsületes

„gondoltuk mi azt”